Pro Index
Journal of Innovation in Educational and Social Research
Volume: 1 Issue: 4 Year: 2023
ISSN: 2992-894X | http://journals.proindex.uz

Bank Sohasida Axborot Texnologiyasining Qo'llanishi

Ernazarov Alisher Ergashevich

Boltaboyev Dilshodbek
Samaqand iqtisodiyot va servis institute talabasi

Annotatsiya: Axborot texnologiyalari nafaqatbank sohasini, balki jamiyat hayotining barcha sohalarini rivojlantirishningasosiy drayverlaridan biri hisoblanadi.Axborot texnologiyalarining bank tizimidagi rolini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Ular hozirda barcha bank operatsiyalari va jarayonlarining ajralmas qismiga aylandi. AT tizimlari bank faoliyati xavfsizligi, samaradorligi va ishonchliligini ta'minlashda asosiy o'rin tutadi.

Kalit so'zlar: Amalga oshirish, modernizatsiya qilish, axborotlashtirish, texnologiyalar.

Bank sohasida axborot texnologiyalarining asosiy vazifalaridan biri moliyaviy operatsiyalar va mijozlar ma'lumotlari xavfsizligini ta'minlashdan iborat. Banklar maxfiylikni ta'minlash va ruxsatsiz kirishdan himoya qilish uchun zamonaviy shifrlash algoritmlari va xavfsizlik tizimlaridan foydalanadilar. Vaqt o'tishi bilan kiberxavfsizlik tobora dolzarb bo'lib bormoqda, shuning uchun IT infratuzilmasini rivojlantirish va yangilash banklar uchun doimiy vazifadir.

Bank tizimida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ikkinchi muhim yo'nalishi bu jarayonlarni avtomatlashtirishdir. AT tizimlari banklarga pul o'tkazmalari, to'lovlar, hisobvaraqlar ochish va kreditlash kabi operatsiyalarni sezilarli darajada soddalashtirish va tezlashtirish imkonini beradi. Avtomatlashtirish nafaqat bank jarayonlari samaradorligini oshiradi, balki inson omili bilan bog'liq xatolar sonini ham kamaytiradi. Bu banklar har kuni duch keladigan yuqori bosimli, yuqori aniqlikdagi muhitlarda ayniqsa muhimdir.

Bank tizimida axborot texnologiyalarining uchinchi muhim roli mijozlar tajribasini yaxshilash bilan bog'liq. Zamonaviy dunyoda iste'molchilar hayotining barcha sohalarida, jumladan, bank sohasida ham qulaylik, qulaylik va tezlikni kutishadi. IT-tizimlar banklarga onlayn-banking, mobil ilovalar va mijozlar bilan masofaviy hamkorlik qilish uchun boshqa qulay vositalarni taqdim etish imkonini beradi. Bunday texnologik imkoniyatlar mijozlar ehtiyojini qondirish darajasini sezilarli darajada oshiradi va ularning umumiy bank tajribasini yaxshilaydi.

Banksektoriengmodernizatsiyaqilingantizimlardanbiri, bo'lib, buningsababiaxborottexnologiyalariniishlabchiqishvaqo'llashdir.

Zamonaviybanktexnologiyalaridunyosidaularningengistiqbollilariquyidagilardir: sun'iyintellekt, bulutlitexnologiyalar, tahlillar, ma'lumotlarvaBigData, mobiltexnologiyalar, robototexnikavabiometrika.Zamonaviy bank tizimida axborot texnologiyalari muhim o'rin tutadi. Ko'proq bank va moliya institutlari ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish va xavfsizlik darajasini oshirish uchun eng yangi texnologik yechimlarni joriy qilmoqda. Ushbu matnda biz axborot texnologiyalarining bank tizimidagi o'rni bilan bog'liq asosiy jihatlarni ko'rib chiqamiz.

Bank tizimida axborot texnologiyalarining eng muhim afzalliklaridan biri bu bank jarayonlarini avtomatlashtirishdir. Mijoz hisobini boshqarish tizimlari, onlayn-banking va avtomatlashtirilgan

ro‘yxatdan o‘tish qurilmalari tranzaktsiyalarni qayta ishlash vaqtini sezilarli darajada qisqartirishi va banklar faoliyatining umumiy samaradorligini oshirishi mumkin bo‘lgan innovatsion yechimlarning bir nechta misolidir.

Bank tizimida axborot texnologiyalarining yana bir asosiy roli xavfsizlikdir. Mijozlarning moliyaviy ma'lumotlarining xavfsizligi har bir bank alohida e'tibor beradigan narsadir. Xakerlar va buzg'unchilar tomonidan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tahdidlarning oldini olish uchun to'lovlarni qayta ishlash, mijozlarni avtorizatsiya qilish va axborot xavfsizligi tizimlari doimiy ravishda takomillashtirilmoqda va takomillashtirilmoqda.

Mobil va onlayn texnologiyalar zamonaviy bank tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Mobil ilovalar va internet-banking mijozlarga istalgan joyda va istalgan vaqtda o‘z hisobvaraqlari va bank xizmatlaridan qulay va tez foydalanish imkonini beradi. Ular mijozlarga faqat mobil qurilma yoki kompyuter orqali to‘lovlarni amalga oshirish, balanslarni tekshirish, bildirishnomalar olish va boshqalarga imkon beradi.

Axborot texnologiyalari bank tizimiga yangi mahsulot va xizmatlarni joriy etishda ham asos bo‘lmoqda. Misol uchun, blokcheyn texnologiyasi moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish uchun xavfsiz va shaffof tizimni taqdim etishi mumkin, sun'iy intellekt esa banklarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va mijozlar xatti-harakatlarini bashorat qilishda yordam beradi.Axborot texnologiyalari (AT) bank sektorida muhim o‘rin tutib, bank tashkilotlarining samarali faoliyat yuritishini va ishini takomillashtirishni ta’minlaydi. Axborot texnologiyalarining bank faoliyatidagi rollaridan ba'zilari:

1. Operatsiyalarni avtomatlashtirish: AT hisobvaraqlar ochish, to‘lovlar va o‘tkazmalarni qayta ishlash, bank hujjatlarini chop etish va boshqa muntazam operatsiyalar kabi odatiy bank operatsiyalarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Bu operatsiyalarning samaradorligi va aniqligini oshiradi va xodimlarning xarajatlarini kamaytiradi.
2. Onlayn banking: IT ning rivojlanishi banklarga o'z mijozlariga o'z hisoblarini boshqarish va onlayn moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkoniyatini taqdim etish imkonini berdi. Onlayn banking mijozlarga o‘zlariga qulay vaqtda va joyda hisobdagi qoldiqlarni bir zumda tekshirish, to‘lovlar, pul o‘tkazmalari va boshqa operatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Shuningdek, mijozlar uchun bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini yaxshilaydi.
3. Ma'lumotlar xavfsizligi: Bank sanoati mijozlar ma'lumotlari, moliyaviy operatsiyalar va boshqa nozik ma'lumotlar kabi katta hajmdagi nozik ma'lumotlarni saqlaydi. Ushbu ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashda axborot texnologiyalari muhim o'rin tutadi. Banklar ma'lumotlarni himoya qilish va ruxsatsiz kirishni oldini olish uchun shifrlash, ko'p faktorli autentifikatsiya va tajovuzni aniqlash tizimlari kabi turli xil xavfsizlik choralarini qo'llaydi.
4. Tahlil va prognozlash: AT banklarga moliyaviy operatsiyalar va mijozlar xatti-harakatlari bilan bog'liq katta hajmdagi ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish imkonini beradi. Analitik vositalar va mashinani o'rganish usullaridan foydalangan holda banklar tendentsiyalarni aniqlashlari, mijozlar ehtiyojlarini tushunishlari va moliyaviy tendentsiyalarni bashorat qilishlari mumkin. Bu banklarga ko'proq ongli qarorlar qabul qilishda yordam beradi va mijozlarga moslashtirilgan mahsulot va xizmatlarni taklif qiladi.
5. Risklarni boshqarish: Bank sanoati kredit risklari, operatsion risklar va me'yoriy qoidalarga muvofiqlik risklari kabi ma'lum risklarni o'z ichiga oladi. Axborot texnologiyalari banklarga risklarni kuzatish, tahlil qilish va prognoz qilish vositalarini taqdim etish orqali ushbu risklarni boshqarishga yordam beradi. Banklar risklarni baholash va nazorat qilish uchun risklarni boshqarish tizimlari va tahliliy vositalaridan foydalanadilar.

Umuman olganda, axborot texnologiyalari bank operatsiyalari va xizmatlari samaradorligini oshirish, ulardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash va xavfsizligini ta’minlashda asosiy rol o‘ynaydi. Ular, shuningdek, banklarga ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash, shuningdek, risklarni boshqarish va strategik qarorlar qabul qilish uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etadi.

Albatta, axborot texnologiyalari ham ma'lum xavflarni o'z ichiga oladi. Bank va uning mijozlari uchun jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan tizimdagi nosozliklar, ma'lumotlarning sizib chiqishi yoki buzishlar bo'lishi mumkin. Shu sababli, ishlab chiquvchilar va axborot xavfsizligi bo'yicha mutaxassislar doimiy ravishda xavfsizlik tizimini takomillashtirish va yangilash ustida ishlashlari kerak.

Umuman olganda, axborot texnologiyalari bank tizimining ajralmas qismiga aylandi va nafaqat jarayonlarni soddalashtirib, takomillashtiradi, balki yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish imkoniyatlarini ham beradi. Eng so‘nggi texnologik yechimlarni tatbiq etuvchi banklar o‘z mijozlariga yuqori darajadagi xizmat ko‘rsatish va xavfsizlikni ta’minlash imkoniyatiga ega bo‘lishlari bilan raqobatchilardan ustunlikka ega.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy bank tizimida axborot texnologiyalari hal qiluvchi o‘rin tutadi. Ular moliyaviy operatsiyalar xavfsizligini va ma'lumotlar yaxlitligini ta'minlaydi, jarayonlarni avtomatlashtiradi, samaradorlik va aniqlikni oshiradi va mijozlar tajribasini yaxshilaydi. Bularning barchasi ularni bank faoliyatining ajralmas qismiga aylantiradi va banklarning raqobatbardoshligini saqlab qolish va mijozlarning zamonaviy talablariga javob berish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шаталова Е.П. Цифровая экономика: Новая концепция банковского обслуживания в отделениях банка // Ежегодник ИНИОН РАН "Россия: тенденции и перспективы развития", Москва, Выпуск 13, часть 1, 2018, стр.447-450
2. Основные направления развития финансовых технологий на период 2018-2020 годов // Центральный банк Российской Федерации[сайт]. URL: https://www.cbr.ru/Content/Document/File/35816/ON_FinTex_2017.pdf (дата обращения 01.11.2018 г.)
3. Петрова Е.Ю. Применение инновационных технологий в дистанционном банковском обслуживании // НЭБ КиберЛенинка[сайт]. URL: https://cyberleninka.ru/article/v/primenenie-innovatsionnyhtehnologiy-v-distantsionnom-bankovskom-obsluzhivanii (дата обращения01.11.2018г)
4. INTERNET TARMOG’I AXBOROT XURUJLARI. EA Ergashevich - ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, 2023
5. IQTISODIYOTDAAXBOROTTIZIMLARIVATEXNOLOGIYALARIDANFOYDALANISH YO’NALISHLARIAErnazarov - Iqtisodiytaraqqiyotvatahlil, 2023
6. АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ЎРГАНИШ ЖАРАЁНИДА ТАЛАБАЛАРНИНГ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. АЭЭрназаров - Journal of Research in Innovative Teaching and …, 2023.
7. Ernazarov, A. E., & Zuhra, T. (2023, November). Iqtisodiy korxonalarning elektron hujjat aylanish tizimi. In *International Conference on Social and Humanitarian Research* (pp. 110-116).